

Situācijas izpēte par Latvijā un ārvalstīs pieejamajām funkcionēšanas novērtēšanas sistēmām, funkcionēšanas novērtēšanas sistēmas apraksta izstrāde un ieinteresēto grupu speciālistu izglītojošie pasākumi

2. POSMS

Funkcionēšanas novērtēšanas sistēmas apraksta izstrāde

Signe Tomsone, RSU darba grupas vadošā pētniece
06.11.2019., Rīga

**RĪGAS STRADIŅA
UNIVERSITĀTE**

VITA BREVIS ARS LONGA

NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA
Eiropas Sociālais
fonds

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

2. posms

- Mērķis- izstrādāt funkcionēšanas novērtēšanas (FN) sistēmas aprakstu.
- Uzdevums: pamatojoties uz Uzraudzības padomes saskaņotās situācijas izpētes (pētījuma) rezultātiem, veikt FN sistēmas apraksta izstrādi, t.sk.:

Uzdevums ietver

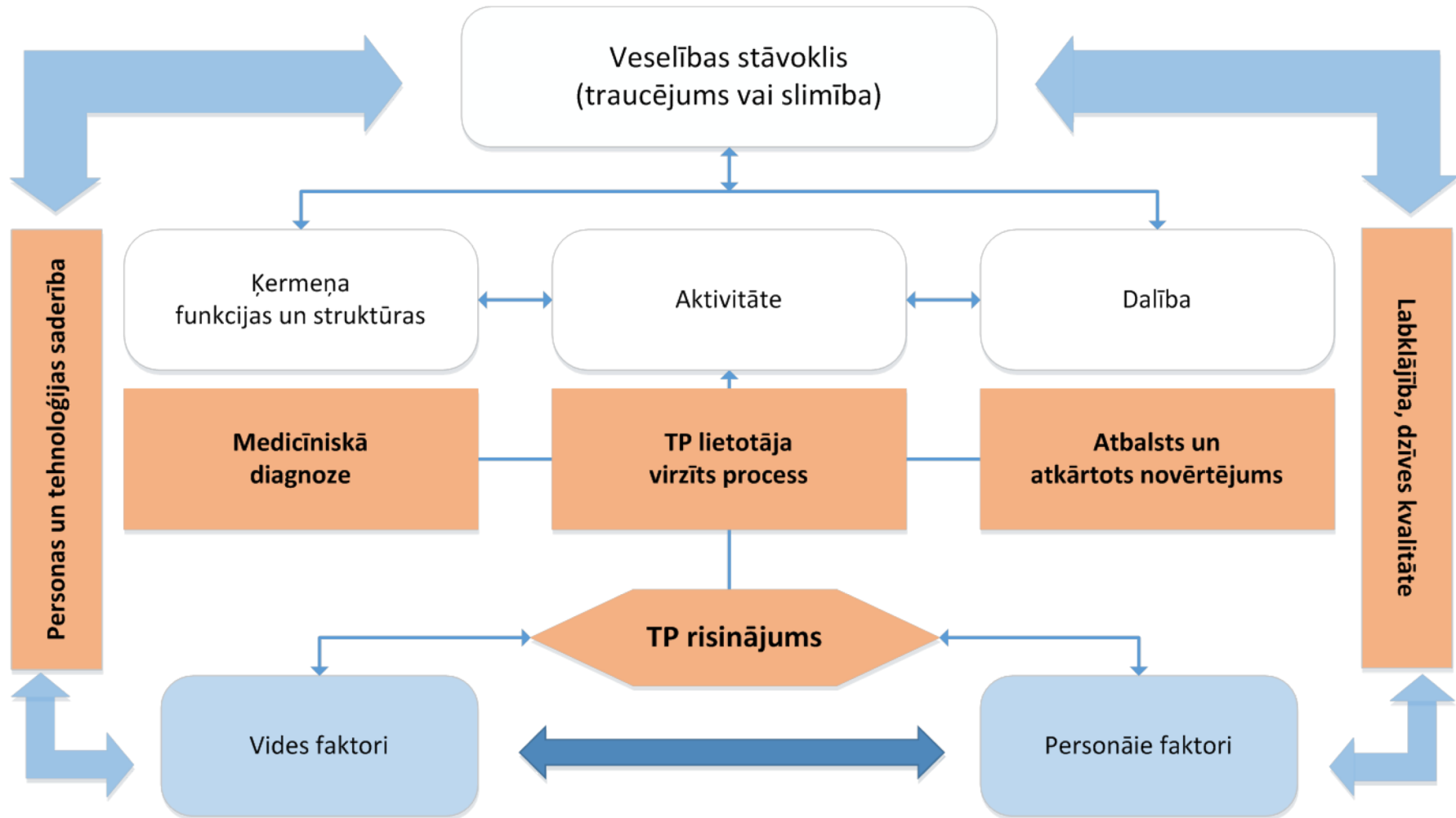
1.	Izstrādāt FN metodes MK noteikumu Nr. 601 3.1. punktā minētās mērķa grupas - personām ar funkcionēšanas traucējumiem, tai skaitā personām ar invaliditāti un personām ar prognozējamu invaliditāti funkcionālo traucējumu izvērtēšanai atbilstoši 1. posma A. 1.2.1.1.1. un A. 1.2.1.1.2. punktos minētajiem FN instrumentiem, ierīcēm un tehnisko palīgīdzekļu (turpmāk- TP) grupām. SFK, ISO 9999, TP novērtēšanas modeļi.	Ziņojums Nr. 5
2.	Izstrādāt FN protokolus izstrādātajām FN metodēm, norādot šo protokolu izmantošanas un uzturēšanas izmaksas. Protokolu aprobācija.	Ziņojums Nr. 6
3.	Izstrādāt metodiskos materiālus FN atbilstoši izstrādātajiem protokoliem.	Ziņojums Nr. 7
4.	Izstrādāt FN sistēmas ieviešanai nepieciešamo FN instrumentu, ierīču sarakstus, tai skaitā norādot to izmantošanas mērķi, specifiskās prasības, izmantošanas un uzturēšanas izmaksas, novērtēšanā iesaistītos speciālistus un to apmācības izmaksas. legādes izmaksas.	Ziņojums Nr. 8
5.	Izstrādāt kārtību (procesa aprakstu) un sistēmas aprakstu iegūto FN rezultātu kvalitātes nodrošināšanas sistēmas sagatavošanai, norādot novērtēšanā iesaistītos speciālistus, nepieciešamās iekārtas, aprīkojumu un prasības to uzturēšanai, kā arī administrēšanas un uzturēšanas izmaksas.	Ziņojums Nr. 9
6.	Izstrādāt metodiskos materiālus lēmumu pieņemšanai par TP piešķiršanu objektīvi noteikto funkcionēšanas ierobežojumu gadījumā, atbilstoši TS 1. posma A. 1.2.1.1.2. punktā minētajām tehnisko palīgīdzekļu grupām.	Ziņojums Nr. 10
7.	Izstrādāt metodiku FN informācijas apkopošanai datubāzē. Datu uzkrāšana un sistematizācija.	Ziņojums Nr. 11
8.	Izstrādāt protokolus izveidotās FN un TP izvēles sistēmas kvalitātes un efektivitātes novērtēšanai.	Ziņojums Nr. 12

Termini

FN sistēma	Savstarpēji saistītu metožu un elementu kopums (veselums), kas savstarpējā mijiedarbībā pilda noteiktas funkcijas, lai sasniegtu konkrētu mērķi - iegūt datus (slēdzienu) par personas funkcionēšanu.
FN metodes	Noteiktu paņēmieni sistēma, piemēram – stratēģija, tehnikas, instrumenti un ierīces, lai iegūtu pēc iespējas pilnvērtīgāku informāciju par personas funkcionēšanu.
FN stratēģija	Ir vispārīgs rīcības plāns, kas palīdz sasniegt mērķi- iegūt pēc iespējas pilnvērtīgāku informāciju par personas funkcionēšanu - efektīvākajā veidā, plānojot un sadalot pieejamos resursus.
FN tehnika	Mērķtiecīgas darbības (procedūras), piemēram- intervijas, novērošana, fizioloģisko rādītāju mērījumi u.c., lai iegūtu pēc iespējas pilnvērtīgāku informāciju par personas funkcionēšanu.
Novērtēšanas instruments	Anketas, aptaujas, testi klienta funkcionēšanas deficīta un potenciālu noteikšanai attiecībā uz ķermeņa funkcijām, struktūrām, aktivitātēm un dalību, kā arī svarīgiem kontekstuāliem faktoriem.
Novērtēšanas ierīces	Ierīce klienta funkcionēšanas deficīta un potenciālu noteikšanai attiecībā uz ķermeņa funkcijām, struktūrām, aktivitātēm un dalību, kā arī svarīgiem kontekstuāliem faktoriem.
Novērtēšanas metode	Process, kādā tiek novērtēts klients konkrētas informācijas iegūšanai.

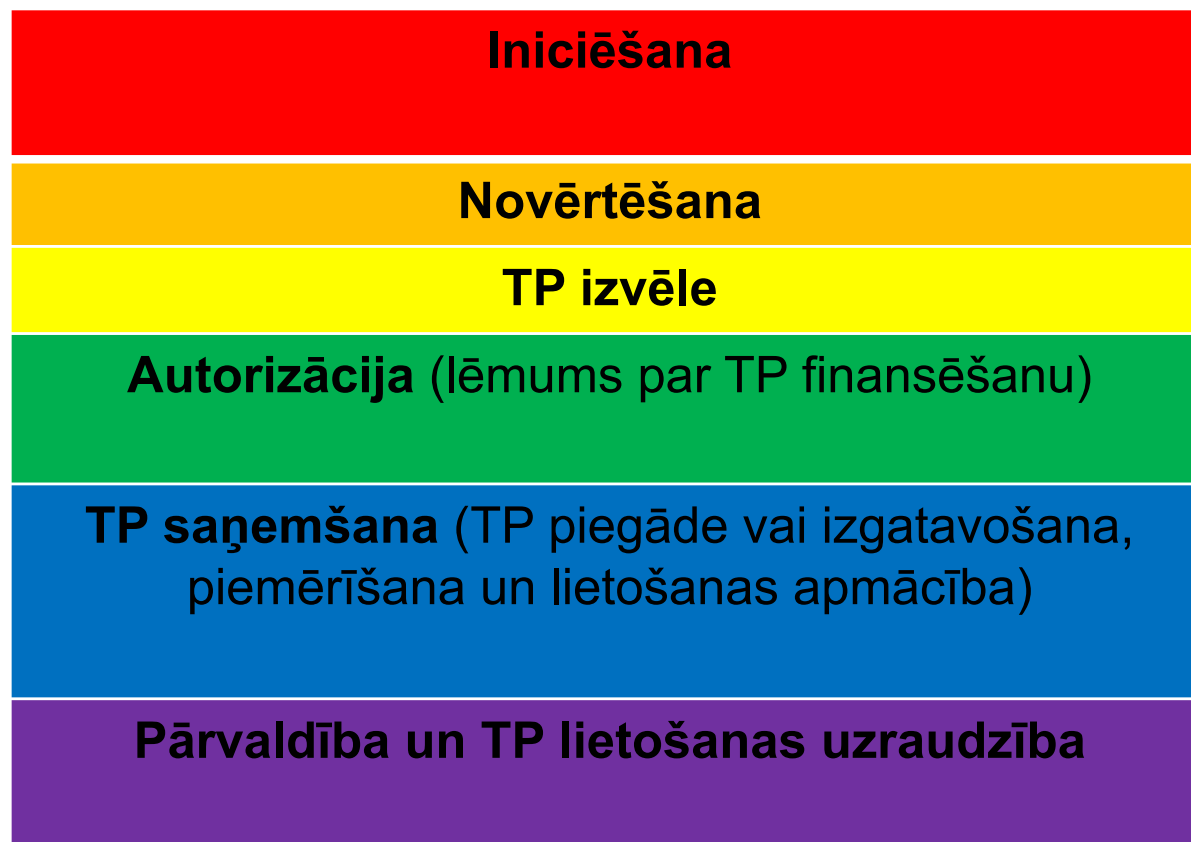
TP pakalpojuma mijiedarbība ar SFK komponentēm

(Federici S., Scherer M.J., 2012)

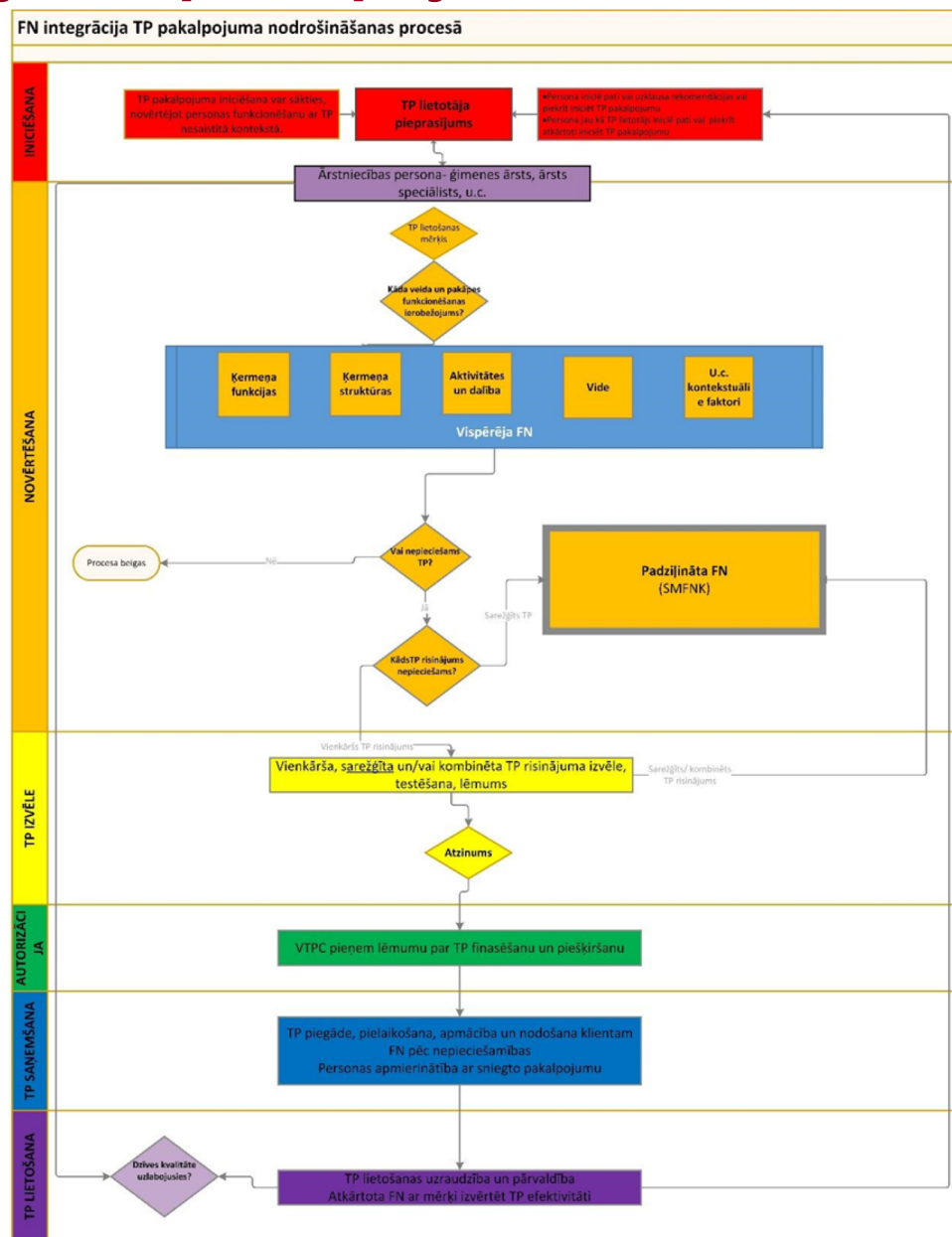

TP pakalpojuma nodrošināšanas process

(Asociācija palīgtechnoloģiju attīstībai Eiropā, 2012)

FN integrācija TP pakalpojuma nodrošināšanas procesā

I	Iniciēšana
III	
III	Noslēdzot iniciēšanas posmu, persona (t.sk. bērni un jaunieši no 7 līdz 25 gadiem ar funkcionēšanas traucējumiem, kuri iegūst pamatizglītību un vidējo izglītību vispārējās un profesionālās izglītības iestādēs) vai tās likumiskie vai pilnvarotie pārstāvji: • ir definējusi funkcionēšanas ierobežojumus aktivitāšu un dalības līmenī (pēc SFK);
IV	• ir izvirzījusi mērķi saistībā ar TP lietošanu; • dod informēto piekrišanu TP piešķiršanas pakalpojuma uzsākšanai – dalībai nākamajā posmā – novērtēšanā.
V	
VI	

I	
II	Novērtēšana
III	
IV	Novērtēt personas funkcionēšanu un sagatavot slēdzienu, pamatot TP nepieciešamību.
V	Procesā tiek īstenoti divi apakšprocesi:
VI	1) vispārēja FN (VFN)- visos gadījumos;
	2) padziļināta FN (PFN)- realizē SMPFNK speciālisti Funkcionēšanas novērtēšanas laboratorijā (FNL).

II	Vispārēja FN	Padziļināta FN
Stratēģija	Primāri jānosaka personas funkcionēšanas ierobežojumi aktivitāšu un dalības līmenī, kā arī jānosaka kontekstuālo faktoru ietekme, ņemot vērā veselības stāvokļa radītos ķermeņa funkciju un struktūru bojājumus.	Primāri jānosaka sarežģīti un kompleksi personas funkcionēšanas ierobežojumi aktivitāšu un dalības līmenī, kā arī jānosaka kontekstuālo faktoru ietekme, ņemot vērā veselības stāvokļa radītos ķermeņa funkciju un struktūru bojājumus, kā arī gadījumos, kad nepieciešami sarežģīti TP.
Iesaistītie dalībnieki	Persona Ārstniecības personas Personas likumiskie vai pilnvarotie pārstāvji Papildus citi dalībnieki	Persona, kas ir saņēmusi ārstējošā ārsta nosūtījumu padziļinātai FN SMPFNK speciālisti Personas likumiskie vai pilnvarotie pārstāvji
Netieša FN	KNVM vai MSS, WHODAS 2.0 u.c.	Vispārējas FN rezultāti (slēdziens) Papildus citu speciālistu izmeklējumu rezultāti, atzinumi, slēdzieni Specifiski FN instrumenti, mērījumi un metodes
Tieša FN	Novērošana dabiskos apstākļos; Antropometriskie mērījumi	Novērošana dabiskos vai simulētos apstākļos (eksperimentāla FN) Antropometriskie mērījumi Specifiski FN instrumenti, mērījumi un metodes
Izpildes termiņi	VFN ilgums var būt saistīts ar personas individuālo situāciju; novērtēšanas plāns un norise jānosaka ar personu	Reģistrē nosūtījumu un vienojas par FN laika periodā saskaņā ar normatīvo regulējumu; PFN procesa ilgums var būt individuāls, lai iegūtu visprecīzāko informāciju, ņemot vērā personas situāciju un funkcionēšanas ierobežojumu raksturu; PFN plāns un norise jānosaka ar personu.

I	
II	
III	TP izvēle
IV	Mērķis- sagatavot atzinumu noteikta TP piešķiršanai. Noslēdzot TP izvēles posmu pie ārstniecības personas vai SMPFNK speciālistiem:
V	• tiek izdarīta izvēle par noteikta TP piešķiršanu, un persona var saņemt atzinumu rekomendētā TP saņemšanai un var tikt nosūtīta uz VTPC saņemt vienkāršu (ārstniecības personas atzinums) vai sarežģītu (SMPFNK speciālistu atzinums) TP. Atzinumā jānorāda tāda informācija, kā <u>personas mērķi saistībā ar TP lietošanu</u>, konstatētie funkcionēšanas ierobežojumi un rekomendācijas, kā arī ieteicamais TP;
VI	• persona var saņemt atteikumu TP nepieciešamībai, un tādējādi pārtrauc TP pakalpojuma nodrošināšanas procesu; • atteikuma gadījumā persona var saņemt rekomendāciju atkārtotai FN pēc laika (laiku norāda ārstniecības persona vai SMPFNK speciālisti).

I	
II	
III	
IV	Autorizācija
V	Personas FN šajā posmā nenotiek. VTPC pieņem lēmumu par TP finansēšanu un piešķiršanu, pamatojoties uz atbilstoši normatīvajiem aktiem noformētajiem un iesniegtajiem dokumentiem.
VI	

I	
II	
III	
IV	
V	TP saņemšana (TP piegāde, izgatavošana, piemērišana, pielāgošana un lietošanas apmācība)
VI	Persona saņem atzinumā rekomendēto TP un ir apguvusi zināšanas un prasmes tā lietošanai. TP saņemšana ir komplekss process, kuru var iedalīt sīkākos apakšposmos. Pakalpojuma īstenošana var ietvert gan rūpnieciski ražotu izstrādājumu piegādi un izsniegšanu, gan arī individuāli pielāgotu izstrādājumu izgatavošanu un izsniegšanu. Noslēdzot posmu, persona saņem atzinumā rekomendēto TP: • saņem atbilstošu vajadzībai/-ām (vienkāršu vai sarežģītu/kombinētu TP), ir apguvusi zināšanas un prasmes tā lietošanai; • saņem informāciju par TP apkopi un lietošanas termiņu; • saņem informāciju par TP lietošanas uzraudzību un pārvaldību un dod informēto piekrišanu turpināt dalību TP pakalpojuma VI posmā (t.sk. atkārtotai FN).

I	
II	
III	
IV	
V	
VI	TP lietošanas uzraudzība un pārvaldība
	Pēc TP saņemšanas persona uzsāk to lietot savā ikdienas kontekstā, un ir svarīgi pārliecināties vai konkrētais TP sniedz paredzēto funkcionēšanas uzlabojumu: TP lietošanas efektivitāte- individuālā līmenī vērtē izmaiņas personas funkcionēšanā (vai TP lietošana mazina funkcionēšanas ierobežojumus, kā sākotnēji plānots); Personas apmierinātība ar TP pakalpojumu- vēl viens efektivitātes aspekts.

FN protokoli

TP pakalpojuma nodrošināšanas procesa posmi		Protokoli	Personas ar invaliditāti un draudošu invaliditāti	Bērni un jaunieši, kuri apgūst izglītību
I	INICIĒŠANA	INICIĒŠANA	X	X
II	NOVĒRTĒŠANA	IIA_Vispārēja FN	X	X
		IIB_Padziļināta FN (protēzes, individuāli izgatavojamas ortozes un ortopēdiskie apavi, pārvietošanās TP, pašaprūpes TP, alternatīvās komunikācijas TP)	X	X
III	TP IZVĒLE	TP IZVĒLE	X	X
IV	AUTORIZĀCIJA	-	X	X
V	TP SAŅEMŠANA	TP SAŅEMŠANA	X	X
VI	TP LIETOŠANAS UZRAUDZĪBA/ PĀRVALDĪBA	TP LIETOŠANAS UZRAUDZĪBA/ PĀRVALDĪBA	X	X

Lēmumu pieņemšana par TP piešķiršanu pamatojoties uz VFN

Noslēdzot VFN pie ārstniecības personas (t.sk. ĢĀ vai ārsta speciālista), persona:

- var saņemt slēdzienu par VFN rezultātiem un apstiprinājumu par TP risinājuma nepieciešamību. ĢĀ vai ārsts speciālists sagatavo atzinumu TP saņemšanai, kurā jānorāda konkrēts TP veids (pēc ISO 9999 standarta);
- var saņemt slēdzienu par VFN rezultātiem un personu var nosūtīt uz PFN pie SMPFNK speciālistiem (perspektīvā var atbilstoši norādīt Mērķi (M) un norādīt tiem atbilstošu personas Aktivitātes līmeni (A));
- var saņemt slēdzienu par vispārējas FN rezultātiem un saņemt atteikumu TP nepieciešamībai, un tādējādi pārtrauc TP piešķiršanas pakalpojuma procesu;
- atteikuma gadījumā var saņemt rekomendāciju atkārtotai VFN pēc noteikta laika (precizē ārstējošais ārsts).

Kritēriji personas nosūtīšanai uz PFN:

- nodarbinātība un izglītība ir dzīves jomas, kurās funkcionēšanas ierobežojumu gadījumā ieteicama PFN, jo aktivitātes notiek vairākās vidēs un jāizvērtē dažādi konteksta aspekti, t.sk. nepieciešamība pēc vairākiem TP;
- ja personai ir multipli vai ļoti smagi funkcionēšanas ierobežojumi, kas neļauj izvēlēties bāzes modeļa TP vai nepieciešamas būtiskas individuālas TP modifikācijas vai TP kombinācijas (piem. individuāli izgatavojamas ortozes un ortopēdiskie apavi - vismaz pirmreizējās rekomendācijas gadījumā);
- dārgi un sarežģīti TP (piem., elektriskie riteņkrēsli, skuteri, alternatīvās komunikācijas ierīces, protēzes);
- ja pastāv paaugstināts kļūdas risks personas un TP atbilstības izvērtēšanai - izvērtēšanai nepieciešamas specifiskas speciālistu kompetences (piem., TP izmēģināšana simulētā vai dabiskā vidē).

Lēmumu pieņemšana par TP piešķiršanu pamatojoties uz PFN

Noslēdzot PFN pie SMPFNK speciālistiem , persona:

- var saņemt slēdzienu par PFN rezultātiem un apstiprinājumu par sarežģīta TP/ kombinēta TP risinājuma nepieciešamību. Pēc TP izvēles SMPFNK ārsts sagatavo atzinumu TP saņemšanai, kurā jānorāda konkrēta TP veids (pēc ISO 9999 standarta);
- var saņemt slēdzienu par PFN rezultātiem un apstiprinājumu vienkārša TP nepieciešamībai. Pēc TP izvēles SMPFNK ārsts sagatavo atzinumu TP saņemšanai, kurā jānorāda konkrēts TP veids (pēc ISO 9999 standarta);
- persona var saņemt slēdzienu par PFN rezultātiem un atteikumu TP nepieciešamībai, un pārtrauc TP pakalpojuma nodrošināšanas procesu;
- persona var saņemt slēdzienu par PFN rezultātiem un lēmumu atlikt TP piešķiršanu, persona var saņemt rekomendāciju atkārtotai VFN vai PFN pēc laika (precizē SMPFNK speciālisti).

FN datu bāze

Datu apstrādes mērķi un izmantošana:

- datu apkopošana, uzkrāšana un apstrāde, lai dokumentētu FN TP pakalpojuma nodrošināšanas posmu kontekstā;
- statistiskās informācijas iegūšana un sniegšana valsts un starptautiskām institūcijām par TP pakalpojumu un personām, kurām nepieciešams TP pakalpojums, personu funkcionēšanas ierobežojumu dinamiku un saņemtajiem TP;
- informācijas izmantošana TP pakalpojuma efektivitātes un lietderības novērtēšanā un nodrošināšanā, attīstības plānošanā.

FN sistēmas darbības monitorēšana, kvalitāte un efektivitāte

• FN un TP pakalpojuma nodrošināšanas sistēmas kvalitātes un efektivitātes novērtēšana sistēmas (makro) līmenī	- Drošība - Efektivitāte - Savlaicīgums - Lietderība/produktivitāte - Taisnīgums - Orientācija uz personu
• FN un TP pakalpojuma nodrošināšanas sistēmas kvalitātes novērtēšana iestādes (mezo) līmenī	FNL īstenotās padziļinātās FN kvalitātes rādītāji un indikatori, pamatojoties uz Donabediana pieeju.
• FN un TP pakalpojuma nodrošināšanas sistēmas kvalitātes un efektivitātes novērtēšana personas (mikro) līmenī	- Instrumenta QUEST integrācija FN protokolu sistēmā; - Sākotnējs un atkārtots personas funkcionēšanas ierobežojumu novērtējums (lietojot TP); - Novērtējums par sākotnēji izvirzīto mērķu sasniegšanu (lietojot TP).

FN sistēmas darbībai nepieciešamie resursi

FNL resursu kopsavilkums		
Resursu pozīcija	Iegādes izmaksas (EUR, t.sk.PVN)	Uzturēšanas izmaksas gadā 5% no iegādes izmaksām (EUR)
Ierīces	430 520	21 526
Instrumenti	8 075	404
KOPĀ instrumenti, ierīces un aprīkojums	438 595	21 930
FN personāla izmaksas		126 181
KVS administratīvā personāla izmaksas		32 015
Kopā personāla izmaksas	0	158 196
Simulācijas vides demo aprīkojums	100 340	5 017
Demo TP	118 991	5 950
KOPĀ demo TP un aprīkojums	219 331	10 967
Telpu pielāgošana un remonts (min.)	282 660	14 133
Teritorijas labiekārtošana	20 000	1 000
Telpu aprīkojums	132 100	6 605
KOPĀ telpas un biroja aprīkojums	434 760	21 738
IS izveide	250 000	12 500
KOPĀ demo TP un aprīkojums	250 000	12 500
Pavisam KOPĀ	1 342 685	225 330

FN sistēmas ilgtspēja

- Metodoloģijas attīstība
- Pētniecība
- Iesaistīto pušu informēšana

Paldies par uzmanību!

Jautājumi?